

חולין דף ס"ו

מ"למינהו" למדים שצריכים אף בחגב את כל הסימנים

הגמרא הביאה שלמדים מהכתוב: "למינהו" שאף ששמו חגב אינו טהור אלא עד שיהיו בו

כל הסימנים הללו. שואלת הגמרא, וכיון שאין בו את כל הסימנים הללו מהיכן היינו למדים להתירו שצריך כתוב לאוסרו, שכן הוזכרו "ארבה" ו"חרגול" שיש כל ארבעת הסימנים? עונה הגמרא, אם לא היה כתוב "סלעם", אכן לא היה מקום לרבות. אבל עכשיו שנכתב ומרבים ממנו ראשו ארוך, אולי היה מקום לרבות כל מי שדומה לו ואפילו בסימן אחד? לזה השמיע שלמדים מ"למינהו" להצריך כל הסימנים.

שואלת הגמרא, מדוע שם נאמר 'סלעם זה רשון, חרגול זה ניפול', וכאן נאמר להיפך 'סלעם זה ניפול חרגול זה רשון'? עונה הגמרא, שכל חכם שנה לפי מקומו, אבל לפי שניהם סלעם אין לו זנב, וחרגול יש לו זנב.⁴²⁹

למדנו במשנה, שסימני הטהרה בדגים: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. תנו רבנן, אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן, כגון הסולתנית והעפיאן, הרי זה מותר. יש לו עכשיו ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים⁴³⁰, כגון אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס ואטונס, הרי זה מותר.

מביאה הגמרא ששנינו במשנה בנדה, כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. יש לו קשקשת ויש לו סנפיר – דג טהור, יש לו סנפיר ואין לו קשקשת – דג טמא. שואלת הגמרא, כיון שקשקשת הוא סימן שאפשר לסמוך עליו, מדוע התורה כתבה סנפיר? מבארת הגמרא, אם התורה הייתה כותבת קשקשת ולא סנפיר הייתי אומר ש'קשקשת' הכוונה לסנפיר וממילא נכשיר אף דג טמא, לכן כתבה התורה סנפיר וקשקשת. שואלת הגמרא, ומניין שקשקשת הוא לשון לבוש? עונה ממה שנאמר: "ושריון קשקשים הוא לבוש". שואלת הגמרא, אם ודאי

סימני טהרה בדגים

429 וחגבים הללו – אין טעוניתן שחיטה, שהרי אחר דגים הזכירן הכתוב: 'זאת תורת הבהמה' - כמשמעו, 'והעוף' - כמשמעו: עוף ולא שרץ העוף, דהיינו מינים קטנים; 'וכל נפש החיה הרומשת במים' – אלו דגים, ו'לכל נפש השורצת על הארץ' – אלו חגבים. בהלכות גדולות. רש"י.

שקשקשת היא לבוש, מדוע כתבו סנפיר? אמר רבי אבהו, וכן שנה דבי רבי ישמעאל על כך נאמר: "יגדיל תורה ויאדיר".

עוברים על שרץ המים בעשה ולא תעשה
תנו רבנן, כיון שנאמר שדגים שיש להם סימני טהרה מותרים באכילה, מובן שאלו

שאינן להם אסורים, וכיון שכתב שמי שאין לו אסור באכילה, מדוע כתב שאלו שיש להם מותרים? לעבור עליו בעשה ולא תעשה. ומה למדים מהכתוב "אֶת זֶה תֹאכְלוּ"? שיכול וכיון שהתיר שרץ המים בלא סימני טהרה בשני מקראות, אחד סתום ואחד מפורש. מה כשהתיר במפורש לא התיר בלא סנפיר וקשקשת אלא את השקצים שגדלו במים שבכלים, אף כשהתיר בסתום לא התיר אלא בכלים⁴³¹. מנין לרבות בורות שיחין ומערות, ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע לשתות עם התולעים שבהם? תלמוד לומר: "תֹאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמַּיִם"⁴³².

שרץ המים בכלים מותר ומהיכן אתה למד שהתיר בכלים? שנאמר:

"אֶת זֶה תֹאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמַּיִם וְכוּ' בַּמַּיִם וּבַנְּחָלִים" דווקא בימים ובנחלים יש לבדוק בסימנים, אבל בכלים אפילו שאין סימנים מותר לאכול. שואלת הגמרא, ואולי הכוונה שדווקא שם הסימנים מתירים אבל בכלים אפילו כשיש סימנים אסור לאכול? ומתרצת, שכיון ובכתוב הבא האוסר לאכול שרץ המים נאמר: "וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ סַנְפִיר וְקַשְׁקֶשֶׁת בַּמַּיִם וּבַנְּחָלִים" משמע ששרץ המים שבכלים לא נאסר. וכיון שכך, חייבים לומר שבכתוב הקודם, המצריך סימנים לאלו שבימים ובנחלים, אלו שבכלים אפילו סימנים אינם צריכים.

מקום ששני כללות סמוכין זה לזה הטל פרט הסמוך להם ביניהם
שואלת הגמרא, ואולי נלמד בכלל ופרט "בַּמַּיִם" כלל "בַּמַּיִם וּבַנְּחָלִים" פרט, אין

בכלל אלא מה שבפרט: רק ימים ונחלים, אבל נעיצין וחריצין לא? עונה הגמרא, ממה שכתוב שוב "בַּמַּיִם" חזר וכלל. שואלת הגמרא, והרי הם שני כללים הסמוכים זה לזה שהפרט כתוב אחרי הכלל השני? אמר

431 אבל כל שאר מימות, כגון חריצין ונעיצין שהן נובעין, ודומין לימים ונחלים האמורין בפרשה, או בורות שיחין ומערות שאינן דומין להם: שאינן נובעין, לא התיר בהן בלא סנפיר וקשקשת. רש"י.

432 והפירוש: תאכלו מכל אשר במים – אפילו בלא סימנים, וכגון בשאר מימות שאינן ימים ונחלים; 'כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אותם תאכלו' – ולא בלא סנפיר וקשקשת, שבימים ונחלים צריכים סימנים. רש"י.

רבינא, זה כפי שאמרו בארץ ישראל, כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה הטל פרט הסמוך להם ותנהו ביניהם, ודונם בכלל ופרט וכלל. ומרבים כעין הפרט רק מים נובעים, לרבות חריצין ונעיצין, ולמעט שבבורות מותר לאכול את שרץ המים.

שואלת הגמרא, ואולי נלמד כעין הפרט שכל דבר שגדל במים שנמצאים על גבי קרקע ואפילו בורות שיחין ומערות, ולמעט רק כלים? דוחה הגמרא, אם כן מה למדים מהמילה "תאכלו", שכן הגדל בכלים לא היה אמור להיאסר שכן לא דומה משום צד לכלל, אלא מהמילה "תאכלו", להתיר שרץ המים שבבורות.

